

Kazatel: Josef Hurta

Písně: 99,6-9v., 570, 258, 517,1-2v.

Čtení: Iz 63,15-19

Text: J 8,46-59 *Kdo z vás mě usvědčí z hříchu? Mluvím-li pravdu, proč mi nevěříte? Kdo je z Boha, slyší Boží řeč. Vy proto neslyšíte, že z Boha nejste." Židé mu odpověděli: "Neřekli jsme správně, že jsi Samařan a jsi posedlý zlým duchem?" Ježíš odpověděl: "Nejsem posedlý, ale vzdávám čest svému Otci, vy však mi čest upíráte. Já sám nehledám svou slávu. Jest, kdo ji pro mne hledá, a ten soudí. Amen, amen, pravím vám, kdo zachovává mé slovo, nezemře navěky." Židé mu řekli: "Teď jsme poznali, že jsi posedlý! Umřel Abraham, stejně i proroci, a ty pravíš: Kdo zachovává mé slovo, neokusí smrti navěky." Jsi snad větší, než náš otec Abraham, který umřel? Také proroci umřeli. Co ze sebe děláš?" Ježíš odpověděl: "Kdybych oslavoval sám sebe, má sláva by nic nebyla. Mne oslavuje můj Otec, o němž vy říkáte, že je to váš Bůh. Vy jste ho nepoznali, ale já ho znám. Kdybych řekl, že ho neznám, budu lhář jako vy. Ale znám ho a jeho slovo zachovávám. Váš otec Abraham zajašal, že spatří můj den; spatřil jej a zaradoval se." Židé mu řekli: "Ještě ti není padesát a viděl jsi Abrahama?" Ježíš jim odpověděl: "Amen, amen, pravím vám, dříve než se Abraham narodil, já jsem." Tu se chopili kamenů a chtěli je po něm házet. Ježíš se však ukryl v zástupu a vyšel z chrámu.*

Přečtený oddíl z Janova evangelia zachycuje, jak se stupňovalo napětí mezi Ježíšem a židovskými představiteli, což vyvrcholilo na Velký pátek Ježíšovou smrtí. Ježíš se v předvelikonočním období stále více stává kamenem úrazu, na kterém se až do dnešních dnů lidstvo dělí na jeho vyznavače a na jeho odpůrce.

Ježíš se ptá svých protivníků: „Kdo z vás mě usvědčí z hříchu?“ Touto otázkou reaguje nejen na Židy, kteří se stavěli proti němu, ale na obecný lidský postoj, který by se dal charakterizovat jako výčitky Pánu Bohu. Člověk ve své povýšenosti usvědčuje z hříchu Boha. Bůh je ten, kdo sedí na lavici obžalovaných. Lidé vycházejí z pocitu, že Bůh jim křivdí a že s nimi nejedná spravedlivě. Obviňují ho z nepravosti. Tato lidská neschopnost pokořit se pod mocnou ruku Boží vyvěrá z nedůvěry. Židé v rozhovoru s Ježíšem nechtějí uznat jeho autoritu, jeho božský nárok, protože mu nedůvěřují. Ani pro nás není vždy jednoduché pokořit se před Kristem a uznat jej svým Pánem, tedy tím, kdo má právo ovládat a řídit náš život. Nedůvěřujeme Ježíši Kristu. Snažíme se jej přesvědčit o své pravdě a jeho slova si vykládáme tak, aby odpovídala našemu přesvědčení. Ale Ježíš je sám pravda. A přece přijímá na sebe roli obžalovaného a hájí se před člověkem: „Kdo z vás mě usvědčí z hříchu? Mluvím-li pravdu, proč mi nevěříte?“

Sám na to ihned odpovídá. Boží řeč slyší a věří jí jen ten, kdo je z Boha. Kdo z Boha není, ten Boží řeč z Ježíšových slov neslyší. Co to znamená být nebo nebýt z Boha? Je to obrat, který s oblibou používá právě evangelista Jan. A vysvětluje ho hned v úvodu svého evangelia v první kapitole, kde píše: Ti, kteří Ježíše přijali a věří v jeho jméno, ti se narodili z Boha. Na tom, jak člověk přijímá nebo nepřijímá Boží pravdu, Boží řeč, na tom se pozná, je-li zrozen Boha či není. Proto Ježíš svým odpůrcům odpovídá: „Kdo je z Boha, slyší Boží řeč. Vy proto neslyšíte, že z Boha nejste."

Slyšet na svou adresu něco takového, to je nepříjemné. Židé nejsou s to uznat, co Ježíš říká, a uchylují se k agresivní obraně. "Neřekli jsme správně, že jsi Samařan a jsi posedlý zlým duchem?" Už tehdy se vyřizovali nepohodlní jedinci tím, že byli prohlášeni za duševně choré nebo za příslušníky kacířské sekty. Dobře si všimněme, že to nečinili lidé ze světa, lidé nevěřící, nýbrž ti, kdo navazovali na svaté tradice vyvoleného lidu a hlásili se k praotci Abrahamovi. Byli upřímně přesvědčeni, že stále vzývají pravého Boha. Výkladový komentář k tomuto textu však nešetří kritikou do řad lidového církevnictví: „Být v církvi ještě není zárukou, že slyšíme slovo Boží, že rozpoznáváme jeho pravdu, že pochopíme, kdo byl Abraham a že vzýváme skutečného Boha. Když si to v tento postní čas uvědomíme, až nás zamrazí. Navykli jsme si na vše, co se v církvi děje, zevšednělo nám to, a Bůh, který hledá svou slávu a soudí, se nám vzdálil. Učinili jsme si z něho představu, která nám vyhovuje a posiluje vědomí naší důstojnosti a našeho významu; zakládáme si na tom, že jsme evangelíci.“ Takto tvrdě a přímočaře mluví výkladový komentář ke starocírkevním perikopám. Ježíš upozorňuje své posluchače, že máme hledat především Boží slávu a ne svou vlastní. V tomto duchu smíme

chápat Ježíšův výrok: „Já sám nehledám svou slávu. Jest, kdo ji pro mne hledá, a ten soudí. Amen, amen, pravím vám, kdo zachovává mé slovo, nezemře navěky.“

Z naší sebejistoty a sebespokojenosti nás Ježíš vytrhuje poukazem na skutečnost smrti. Jen ten, říká Ježíš, kdo zachovává mé slovo, nezemře navěky. Mluvení o věčném životě a o životě pozemském z perspektivy věčnosti, to je pro některé lidi nesmyslné řečnění, odpoutané od reálného života. Dokonce i pro Židy, věřící v život věčný je taková řeč znamením Ježíšovy pomatenosti. Řekli mu: „Teď jsme poznali, že jsi posedlý! Umřel Abraham, stejně i proroci, a ty pravíš: Kdo zachovává mé slovo, neokusí smrti navěky." Jsi snad větší, než náš otec Abraham, který umřel? Také proroci umřeli. Co ze sebe děláš?" Ježíšovi posluchači dobře tuší, že se za Ježíšovými slovy skrývá nárok: Já jsem víc než váš otec Abraham. Tento nárok nevznáší Ježíš sám za sebe. Potvrzuje a potvrdí jej jeho nebeský Otec: "Kdybych oslavoval sám sebe, má sláva by nic nebyla. Mne oslavuje můj Otec, o němž vy říkáte, že je to váš Bůh.“

Jinými slovy: K Ježíšovi se Bůh hlásí a potvrzuje jeho slávu, zatímco Ježíšovi odpůrci tak nějak automaticky předpokládají, že Bůh se hlásí k nim. Ale Bůh se k lidem hlásí právě skrze Ježíše Krista. A doufá, že lidé svého Boha v Kristu poznají. Evangelista na jiném místě nechává Ježíše vyslovit: „Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“ Tedy, kdo se nezná ke Kristu, nezná pravou tvář Boha. Evangelium Janovo ukazuje, jak je marné spoléhat na to, že jsme věrni tradici svých otců, a že zcela samozřejmě je našim otcem Abraham. Ovšem Abraham nebyl nic víc než svědek, ukazující ke Kristu. „Váš otec Abraham zajásal, že spatří můj den; spatřil jej a zaradoval se" říká Ježíš. Ježíšovi posluchači ale argumentují zcela fundamentalisticky, když oponují: "Ještě ti není padesát a viděl jsi Abrahama?" Nechápu. Podobně jako Nikodém, když mu Ježíš vysvětluje znovuzrození a on si myslí, že je třeba vstoupit do těla své matky. Ježíšovi odpůrci jako by také uvažovali takto doslovně a když říkají, že by Ježíš musel být přinejmenším tak starý, kolik let uplynulo od Abrahamovy smrti. Chtějí tím vyvrátit Ježíšova slova. Ale jejich fundamentalismus je dovede jen k nevěře. Oni před sebou vidí pouhého pozemského historického Ježíše, muže asi třicetiletého, který podle nich mluví chvílemi jakoby z cesty a chvílemi jakoby se neuvěřitelně povyšoval. Vidět za jeho jednáním a slovy jednání a řeč Boží, to jim nešlo na rozum. Vrcholem toho všeho bylo, když prohlásil: "Amen, amen, pravím vám, dříve než se Abraham narodil, já jsem." „Já jsem“, to je narážka na sebezjevení Boží, na ono „Jsem, kterýž jsem“, „jméno“ které Hospodin zjevil Mojžíšovi na poušti. To už židovští oponenti nebyli schopni strávit, a tak na závěr čteme: „Tu se chopili kamenů a chtěli je po něm házet. Ježíš se však ukryl v zástupu a vyšel z chrámu.“ Tam, kde se lidé staví proti Ježíši, tam se jim Ježíš ztrácí a uniká.

Co z toho plyne pro nás? Biblický komentář z textu dovozuje: „V odporu a nepřátelství se proti Bohu a Ježíši staví strašlivá sebejistota náboženského člověka. Lidé opírající se o svůj původ ve vyvoleném Božím lidu a mající v jedné ruce Bibli a v druhé kamení, opovažují se tváří v tvář Ježíši rozhodovat o tom, zda se v něm smí nebo nesmí Bůh zjevit. Tak evangelium páté neděle v postě zřetelně odhaluje vlastní tajemství Velkého pátku a důvody, které vedly k zavržení a ukřižování Ježíše. Pro nás tu zní důrazná výzva, abychom si nezakládali na svém evangelickém původu, na své zbožnosti, spravedlnosti či teologické vzdělanosti, ale ponechávali Božímu slovu svobodu podrobit soudu naše postoje; abychom si nemysleli, že máme monopol na Boží pravdu, ale byli v pokoře ochotni naslouchat v církvi a v ekumeně hlasům, které pocházejí i z jiných tradic a nejsou totožné s naším vyznáním.

Modlitba: *Pane Ježíši Kriste, kéž v tobě poznáváme Božího Syna a svého Spasitele. Kéž nás spojuje tato víra, která je společná pro všechny křesťany na celém světě. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, ty jsi snášel protivenství, ale svého nebeského Otce jsi nezapřel. Pomož nám, abychom nezapřeli víru, když se setkáme s pochybnostmi, s nepochopením, s odmítáním. Modlíme se za všechny, kterým se ztrácí výhled ke tvému království, kterým se budoucnost světa zdá temná, kterým mizí naděje, že všechno přivedeš ke jednotě. Modlíme se za ty, kdo nepřestávají věřit, že spravedlnost, lidská důstojnost a mír se prosadí a tvé stvoření bude zachováno. Bez tvé pomoci v boji proti tomu Zlému mnoho nez můžeme. Ale my vyznáváme, že tvé je království i moc i sláva. Vždyť sedíš po pravici Boha Otce všemohoucího. Amen.*